

Питель І. В.

аспірант Харківської державної академії
дизайну та мистецтв

КАЛЕНДАР В ІНТЕР'ЄРІ

Анотація. В статті розглянуто роль та місце календаря в інтер'єрі. Проаналізовано етапи розвитку перших прототипів та окреслено календар в інтер'єрі як типологічну групу.

Ключові слова: календар в інтер'єрі; календар-лицювання; календар-розпис; календар-панно; календар-шпалери; календар-інсталяція; стінний, настільний та кишеньковий календар.

Анотація. Питель И. В. Календарь в интерьере. В статье рассматривается роль и место календаря в интерьере. Проанализированы этапы развития первых прототипов и очерчено календарь в интерьере как типологическую группу.

Ключевые слова: календарь в интерьере; календарь-облицовка; календарь-расписание; календарь-панно; календарь-обои; календарь-инсталляция; стенной, настольный и карманный календарь.

Annotation. Pitel I.V. The calendar in the interior. The paper considers the role and place of the calendar in the interior. Stages of development of the first prototypes and outlined calendar in the interior as a topological group.

Keywords: calendar in the interior; calendar-revet, calendar-painting, calendar-panel, calendar-wallpaper, calendar-Installation, wall, desktop and pocket calendars.

Постановка проблеми. Календар є важливою складовою сучасного життя. Зародившись ще в палеоліті, він на хвилі промислової та науково-технічної революції стрімко охопив усі сфери людської діяльності, ставши самостійним синтетичним об'єктом художньо-проектної культури. Дизайн інтер'єру не став винятком. Саме роль та місце календаря, як об'єкта інтер'єра потребує глибокого та всебічного вивчення. Це і стає підґрунтям для вивчення календаря в дизайні інтер'єру.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз публікацій та інформаційних джерел окреслює питання, що найчастіше підіймаються при вивченні календарів. Як показує дослідження літератури, дизайн календаря не є об'єктом систематичного дослідження та мистецтвознавчого аналізу у вітчизняному дизайні. Найчастіше календар розглядається з точки зору астрономії та етнографії. У своїй праці І. А. Климишин подає історію розвитку календарів, незважаючи на те що історія розглядається з точки зору астрології, все ж таки можна прослідкувати і зміни календарної форми і його змісту в доісторичному періоді. Вчений Б. О. Рибаків в своїх працях також подає історію розвитку календарів але в період неоліту. Він першим розглянув орнаментику трипілля як календар [3;4]. Прослідкувати історію розвитку календаря як об'єкту поліграфії в період СРСР намагався Д. Малаков в своїй статті.

Деякі спроби виявити дизайн-особливостей можна простежити на різноманітних сайтах, але вся їхня інформація зводиться переважно до подання визначення та певних типів (настінний, перекидний та кишеньковий).

Проте тема взаємозв'язку календаря з інтер'єром на сьогодні не висвітлена на достатньому рівні, відсутнє комплексне дослідження календаря як самостійного об'єкта дизайну світового рівня та в українському графічному дизайні зокрема.

Мета роботи. Метою дослідження є визначення місця календаря в інтер'єрі. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання: проаналізувати витоки та еволюцію розвитку календаря в інтер'єрі, виявити місце календаря в інтер'єрі та прокласифікувати календар за місцем розташування в середовищі.

Виклад основного матеріалу. Ще здавна середовище життєдіяльності відіграло важливу роль в житті людини. Інтер'єр був певним способом самовираження, більшість форм дизайну якраз ґрунтуються на тому, як ми самі представляємо простір. Ми формуємо в голові картину того, як виглядатиме будинок нашої мрії, яким вимогам він повинен відповідати і які функції виконувати.

Дизайн інтер'єру – це процес, який об'єднує людей, об'єднує світ, залишаючись у межах одного простору. Можна сказати, що через дизайн інтер'єру ми єднаємося з енергією, силою та тими речами, які виражають нашу індивідуальність і наш спосіб життя. З матеріальної точки зору людина прагнула забезпечити себе всім необхідним.

Надійшла до редакції 29.11.2012

Рис. 1. Календар-розпис

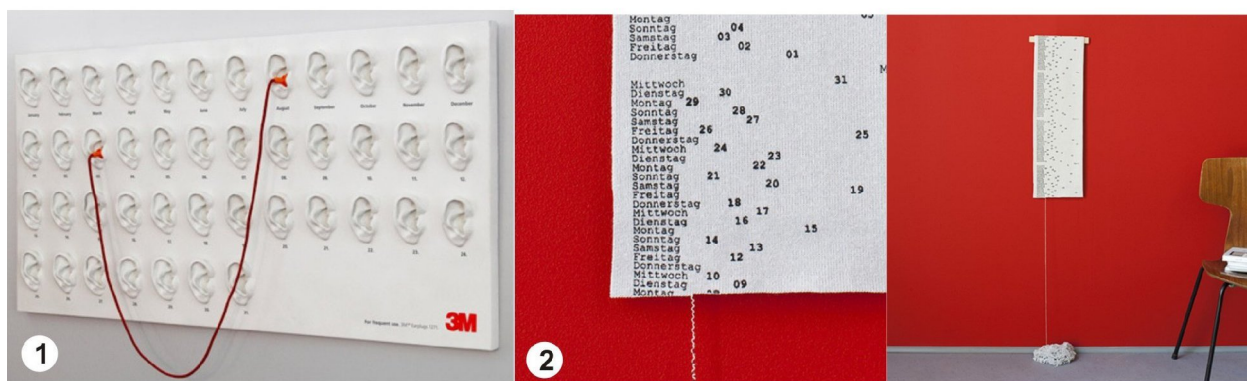

Рис. 2. Календар-панно

Рис. 3. Календар-шпалери

Рис. 4. Календар-інсталяція

Так ще в V — III тисячоліттях до н. е. в різних народах можна було побачити календарі на конструктивних елементах інтер'єру. Під час розкопок біля села Слатино (Болгарія) було виявлено календар, створений у V — IV тисячоліттях до н. е. [1, с. 114]. Він являє собою таблицю, намальовану на печі. Рискамі у стовпчиках позначено місячні фази. Поля стовпчиків, зафарбовані червоною вохрою, і означають 12 місяців, об'єднаних у три групи. Кожний місяць має по 30 днів, а рік — 360 днів. Додаткові п'ять днів позначені п'ятьма знаками на майданчику перед отвором печі.

Одним з наступних календарів на конструктивних елементах інтер'єру є розпис на внутрішніх стінках саркофага, що зображає 12 ялинок і 365 гілок, являє собою сонячний календар (3 тис. до н. е., курган Високої Могили) [5].

Стела в гробниці Сененмут є календарем виконаним у формі розпису (Єгипет). Календарна сітка представляє собою чотирикутну площину, яка умовно розділена на дві не рівноправні вертикальні частини. В нижніх частинах розташовані зображення богів, а у верхніх зображення кіл (права – 8, ліва – 4), які поділені на сегменти.

Календар як елемент інтер'єру також зустрічається у Китаї (III ст. до н. е.). Його календарна сітка була представлена у вигляді настінного малюнка квітки з пелюстками, що означали добу. У кінці доби замальовували одну пелюстку [2].

В наступних століттях про існування таких календарів нічого невідомо. Заново людина внесла календар в середовище лише в XXI ст. Саме сьогодні календар стає оздоблювальним, а інколи і формотворчим елементом інтер'єру. Саме завдяки науково-технічному прогресу були винайдені нові матеріали, з'явилися можливості виконувати календарі в інтер'єрі в різноманітних інтерпретаціях: панно, шпалери, інсталяції. Сама форма і дизайн таких видів календарів зазвичай залежить від призначення приміщення, але всі вони виконують в більшості тільки декоративну функцію.

Використання календарів в якості оздоблення стін інтер'єру стало початковим етапом еволюції типологічної групи – *календар-лицювання*. Історичні та сучасні зразки дозволили виокремити: календар-розпис, календар-панно, календар-шпалери та календар-інсталяцію.

Календар-розпис представлений живописним зображенням на стіні (рис. 1) [7; 10]. Цей тип – це чудовий спосіб зробити приміщення неповторним і особливим, яке запам'ятається назавжди. Малюнок календаря на стіні може продовжувати тематику інтер'єру всієї квартири чи будинку, а також того місця, де він знаходиться. Зазвичай такі календарі розраховані на один місяць і представлені у вигляді таблиці з клітинками на кожен день. Календарі такого типу розташовують в робочій зоні кабінету над письмовим столом (рис. 1.1), або можуть займати площину усєї стіни (рис. 1.3).

Календар-панно являє собою твір декоративно-прикладного характеру, зазвичай призначений для оздоблення будь-яких ділянок стіни (рис. 2). Календар-панно в інтер'єрі крім того може виконувати функцію

зонування приміщення, або візуальної зміни його розмірів. Календарі такого типу розраховані на один місяць (являються вічними календарями так як власник власноруч визначає поточний день) або на певний рік. Яскравим прикладом першого варіанту є календар 3M Earplugs Calendar «Plug in» (3M календар затичок для вух «вставляти») (рис. 2.1) [8]. Цей календар являє собою рельєф, площа якого складається з об'єктів у формі людського вуха по одному на кожен місяць і на кожен день. Рахунок днів відбувається за допомогою шнурка у формі беруш, де один кінець позначає місяць а інший поточний день.

Ще одним із прикладів такого типу календарів є в'язаний календар «Gregor Calendar» від дизайнера Патріка Фрея (Patrick Frey), вякому він поєднав ідею відривного календаря з бабусиним шарфом (рис. 2.2) [6]. Довжиною в 12 місяців він займе багато місця на стіні, але й одночасно прикрашає її, як оригінальний, стильний гобелен машинної в'язки. Для того, щоб перейти на наступний день, потрібно буде розпустити пару пов'язаних рядів шарфа-календаря. До речі, розпускати Gregor Calendar можна як вручну, так і маленьким механічним пристроєм, який додається до в'язання. Причому якщо в першому випадку процес буде цікавіше, то в другому випадку – швидше і зручніше, адже швидкість розпускання днів тижня можна виставити самостійно. Незвичайне і недовговічне мистецтво, якого вистачить лише на рік.

Календар-шпалери – тип, представлений у вигляді широких смуг паперу для оздоблення житлового приміщення (рис. 3) [8]. Оригінальні календарі-шпалери – це сучасно та прогресивно. З їхньою допомогою вдається створити унікальну атмосферу. Такі календарі найчастіше використовують в офісах, майстернях, тобто в приміщеннях де людина працює але є варіанти де календар є важливою частиною вітальні. Прикладом є календар-шпалери розроблений німецькою фірмою scholz & friends hamburg для виробника фарб alpina farben, що представлений величезною однотонною площиною (3 на 2 метра) (рис. 3.2). Особливістю такого календаря є те що він складається з 12 таких площин які відрізняються за кольором, і кожен місяць змінюючи колір сторінки календар стає оригінальним елементом інтер'єру. Такий календар дає можливість кожен освіжити образ вашого будинку не витрачаючи багато зусиль.

Календар-інсталяція – просторова композиція з різних елементів – побутових та промислових виробів, матеріалів, природних об'єктів, фрагментів текстової та візуальної інформації тощо (рис. 4) [9]. Такий календар представляє собою композицію, яка використовує тривимірні об'єкти призначені для зміни сприйняття простору людиною. Календарі-інсталяції можуть бути як постійними об'єктами виставленими в фабриках, великих підприємств, або створюватися тимчасово в публічних та приватних просторах. Елементами інсталяції можуть бути різні об'єкти включаючи предмети, малюнки, звук та інші. Одним із прикладів є «яблучний календар» страхової компанії АОК від німецького агентства Servicerplan. Кожен місяць в цьому календарі представлений у вигляді прозорої трубки

(зробленої з оргскла, що не пропускає УФ-промуни і перешкоджає псуванню продукту) яка наповнена яблуками (кількість яблук дорівнює числу днів у місяці). Кожен день необхідно з'їдати по одному яблуку з нижнього кінця трубки. Тим самим решта яблука будуть скочуватися вниз і «відкривати» поточну дату.

За способом розташування календарів у середовищі виділяємо: стінний, настільний та кишеньковий (людина носить при собі).

Проте ця ознака притаманна різним типам календарів, а тому є досить умовною. Стінний календар є найбільш популярним і поширеним видом календарів. До нього відносяться такі типи: календар картка, календар-плакат, календар-порадник, календар-розпис, календар-панно, календар-шпалери. Популярність таких календарів (стінних) пояснюється зручністю у використанні, а також великим діапазоном виконуваних функцій. Стінні календарі є стильною прикрасою інтер'єру як удома, так і в офісі. Усі календарі, що розташовуються в просторі на будь-якій горизонтальній поверхні підняті від землі відносяться до групи настільних календарів (календар – картка, календар-інсталяція, календар-етикетка). До групи кишенькових належать календарі, які людина може транспортувати з собою (тип календар-записник, календар-картка, календар-книжка). Приналежність в календарів до певних груп є досить мінливою, розташування різних типів календарів в просторі може змінюватись в залежності розмірів, конструктивних особливостей та від бажань власника календаря.

Висновки. На сьогодні календар виступає однією з важливих галузей дизайну. Сучасна людина щодня і щогодини зіштовхується з різними типами календарів, які фактично є важливим атрибутом її життя. Так як людина в середовищі звикла оточувати себе усім необхідним, ще з споконвіків календар не став виключенням, про що свідчать перші прототипи календарів в інтер'єрі (на території сучасного Єгипту, України, Китаю, Болгарії).

Виокремлено календар як типологічну групу календар-лицювання, яка складається з календар-розпис, календар-панно, календар-шпалери, календар-інсталяція.

Запропоновано класифікацію календарів за місцем розташування і середовищі (стінні, настільні та кишенькові).

Список використаних джерел:

1. Бурчанський Г., Фурдуй Р. Загадки давнини. Білі плями в історії цивілізації [Текст] / Г. Бурчанський, Р. Фурдуй. – К.: Веселка, 1988. – 326с.
2. Малов, В. Календарь [Текст] / В. Малов. – М.: Слово/Slovo, 2001. – 48с.
3. Рибаків Б. О. Язычество древній Руси [Текст] / Б. О. Рибаків. – М.: Наука, 1987. – 783 с.
4. Рибаків, Б. О. Язычество древних славян [Текст] / Б. О. Рибаків. – М.: Наука, 1981. – 607 с.
5. Шилов, Ю. А. Обсерваторії та календарі у курганах нижнього Подніпров'я III тис. до н. е. [Текст] / Ю. А. Шилов // Очерки по истории естествознания и техники. – К., 1981. – № 28. – С. 17-25.
6. В'язаний календар від дизайнера Patrick Frey [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.vyazannya.org.ua
7. Органайзери на стінах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.vnutri-doma.ru
8. Очень необычные календари – их много, и даже еще больше [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.monemo.ru
9. АОК: Apple Calendar [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.adsoftheworld.com
10. Calendar, chalkboard, interior design, wall [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.favim.com